

SZCZEPIENIA OCHRONNE DLA PRACOWNIKÓW PARKÓW NARODOWYCH

Celem niniejszego opracowania jest udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące sytuacji prawnej pracowników parków narodowych:

1. czy szczepienia ochronne są dla pracownika obowiązkowe, czy też pracownik może odmówić poddania się szczepieniom?
2. czy pracodawca może w stosunku do pracownika, który nie poddał się szczepieniu wyciągnąć konsekwencje?.

Odpowiadając na powyżej przedstawione pytania wskazuję, że obowiązek przeprowadzenia zalecanych szczepień ochronnych wymaganych przy wykonywaniu czynności zawodowych ciąży na pracodawcy. Przepisy prawa nie nakazują pracownikowi poddania się zalecanemu szczepieniu, nawet jeżeli szczepienie jest wymagane na jego stanowisku pracy.

Do tak postawionej tezy skłania wykładnia przepisów: art. 222¹ Kodeksu pracy (Dz. U z 2016 poz. 1666 j.t), art. 17 i 20 ustawy z 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U z 2016 poz. 1866 j.t.), rozporządzenia Rady Ministrów z 3 stycznia 2012 r. w sprawie wykazu rodzajów czynności zawodowych oraz zalecanych szczepień ochronnych wymaganych u pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy lub podwładnych podejmujących pracę, zatrudnionych lub wyznaczonych do wykonywania tych czynności (Dz. U z 2012 poz. 40), rozporządzenia Ministra Zdrowia z 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki (Dz. U z 2005 nr 81 poz. 716 ze zm.), rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U z 2016 poz. 849 j.t), rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 lutego 2014 r. w sprawie programu szczepień ochronnych dla żołnierzy zawodowych oraz sposobu rejestracji przeprowadzanych szczepień ochronnych (Dz.U z 2014 poz. 198 ze zm.).

Przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, przewidują przeprowadzanie szczepień ochronnych, zarówno w trybie obowiązkowym jak i takich, z którymi nie wiąże się obowiązek poddania się szczepieniu. Art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy stanowi, że osoby przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są obowiązane do poddania się szczepieniom ochronnym, a art. 17 ust. 1, że osoby, określone na podstawie ust. 10 pkt 2, są obowiązane do poddawania się

szczepieniom ochronnym przeciw określonym chorobom zakaźnym. Uzupełnieniem powyższych zapisów jest art. 36 ust. 1, przewidujący środki przymusu. W oparciu o delegację zawartą w art. 17 ust. 10 ustawy Minister Zdrowia wydał rozporządzenie z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Istotnym w sprawie jest, że powyżej wskazane przepisy nie dotyczą szczepień ochronnych pracowników .

Jedynie pośrednio w oparciu o zapis §2 pkt. 13 w zw. z §3. pkt. 13 wskazanego powyżej Rozporządzenia pracownicy parków narodowych podlegają powszechnemu przymusowi poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym przeciw wściekliznie, który obejmuje wszystkie osoby mające styczność ze zwierzęciem chorym na wściekliznę lub podejrzanym o zakażenie wirusem wścieklizny. Zaznaczenia wymaga, że przymusowe szczepienia na wściekliznę nie są związane z profilaktyką wymaganą w związku z zatrudnieniem lecz są konsekwencją kontaktu człowieka ze zwierzęciem chorym. Pomocniczo dla określenia rodzaju kontaktu zobowiązującego do poddania się szczepieniom należy zapoznać się z rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 lutego 2014 r. w sprawie programu szczepień ochronnych dla żołnierzy zawodowych oraz sposobu rejestracji przeprowadzanych szczepień ochronnych, które zawiera szczegółowe wytyczne dotyczące zapobiegania wściekliznie u osób mających kontakt ze zwierzęciem chorym lub podejrzanym o zachorowanie na wściekliznę. Przykładowo nie wymaga się podania szczepionki jeżeli w kontakcie ze zwierzęciem nie wystąpiły zranienia lub nastąpiło oślinienie zdrowej skóry.

Odrębną grupę stanowią szczepienia zalecane a więc nieobowiązkowe o których jest mowa w treści art. 20 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, których adresatami są właśnie pracodawcy i pracownicy. Art. 20 ust.1 Ustawy stanowi, że w celu zapobiegania szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych wśród pracowników narażonych na działanie biologicznych czynników chorobotwórczych przeprowadza się zalecane szczepienia ochronne wymagane przy wykonywaniu czynności zawodowych. Zalecanymi szczepieniami są zarówno szczepienia przeciwdziałające wściekliznie jak i kleszczowemu zapaleniu mózgu. W art. 20 ust. 4 ustawy, prawodawca zawarł delegację dla Rady Ministrów, upoważniającą do określenia, w drodze rozporządzenia, wykazu rodzajów czynności zawodowych oraz zalecanych szczepień ochronnych wymaganych u pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy lub podwładnych. Konkretyzacją zapisów art. 20 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi są przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2012 r. w sprawie wykazu rodzajów czynności zawodowych oraz zalecanych szczepień ochronnych wymaganych u pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy lub podwładnych podejmujących pracę, zatrudnionych lub wyznaczonych do wykonywania tych czynności. Wątpliwości

interpretacyjne w zakresie czynionych rozważań, mogą wynikać z niezbyt czytelnej redakcji i relacji zapisów tychże aktów. Z jednej strony szczepienia określane są jako zalecane a z drugiej jako wymagane przy wykonywaniu czynności zawodowych. Jednak powszechnie przyjmuje się, że wymóg należy odnosić do pracodawcy i stanowiska pracy a zalecenie szczepienia (rozumiane jako brak obowiązku poddania się szczepieniu) odnosi się do pracownika. Bezspornym winno być, że pracownik nie ma obowiązku poddania się szczepieniom określonym jako zalecane. Konsekwencją odmowy poddania się szczepieniom może być jedynie pozbawienie świadczeń odszkodowawczych wypłacanych w oparciu o zapisy ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U z 2015 poz. 1242 t.j ze zm.). Odmowa poddania się szczepieniu nie zwalnia pracodawcę z obowiązku zabezpieczenia pracownika bowiem w art. 222¹ Kodeksu pracy ustawodawca nałożył na pracodawcę obowiązek stosowania wszelkich możliwych środków ograniczających narażenie pracownika. Pomocniczo wskazuję, że wykaz szkodliwych czynników biologicznych zawarty został w treści rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki.

mgr Konrad Różowicz, doktorant w Katedrze Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu